

Regionale workshop over ontwikkeling van ecotoerisme in de beschermdde gebieden van de Guyana's

Bigi Pan, Nieuw Nickerie, Suriname

19 – 21 november 2019

**Versterking van het netwerk van beschermdde gebieden op het Guyanaschild
en de bijdrage aan duurzame ontwikkeling met respect voor lokale culturen,
waarden en levensstijlen**

Inhoudsopgave

Doelstellingen	3
Geplande acties.....	3
Regionale workshop over de ontwikkeling van ecotoerisme in de beschermde gebieden van de Guyana's	4
Doelstellingen	4
Resultaten	5
Day 1 – 19 november 2019.....	10
Start van de workshop	10
Perspectief van elk land	11
Integratie van ecotoerisme in de beleidslijnen en praktijken voor beschermde gebieden	12
Het delen van ervaringen over hoe ecotoerisme in beschermde gebieden kan bijdragen aan duurzaam levensonderhoud voor de lokale gemeenschappen.....	14
Day 2 – 20 november 2019.....	20
Paneldiscussie over hoe men de behoefte kan aanpakken voor meer goed opgeleide medewerkers op gebied van duurzame instandhouding in combinatie met toerisme.....	21
Effecten van de legale en illegale insleep op ecotoerisme.....	25
Oplossingen voor de uitdagingen waar de ontwikkeling van ecotoerisme mee geconfronteerd wordt.....	27
Day 3 – 21 november 2019.....	29
Paneldiscussie over hoe het bereik van toerisme en het onderzoeken van andere vormen van toerisme in en rond de beschermde gebieden verbeterd kunnen worden	29
Groepsdiscussie over samenwerkingsverbanden voor duurzame ontwikkeling van toerisme in beschermde gebieden en het ontwikkelen van ondernemingsplannen voor ecotoerisme in beschermde gebieden	30
Videopresentatie	33
Slotopmerkingen.....	35
Evenementsprogramma	36
Regionale workshop van RENFORESAP over	36
Wie is wie.....	40
Deelnemerslijst	43

RENFORESAP in het kort

Het RENFORESAP-project "Versterking van het netwerk van beschermde gebieden op het Guyanaschild en de bijdrage aan duurzame ontwikkeling met respect voor lokale culturen, waarden en levensstijlen" is een grensoverschrijdende multistakeholder aanpak van de beheerders van beschermde gebieden in Frans-Guyana, Suriname en Guyana.

Het project draagt bij aan het beheer van de beschermde gebieden in de regio en wordt uitgevoerd door het Nationaal Park Guyana (Frans-Guyana); the Protected Areas Commission (Guyana); het Ministerie voor Ruimtelijke Ordening, Grond- en Bosbeheer (Suriname) en het Ministerie van Regionale Ontwikkeling (Suriname).

Het wordt voor 74% gefinancierd door het Interreg Amazon Cooperation Amazon (IACP), dat betrokken is bij de geïntegreerde ontwikkeling van Frans-Guyana en de naburige Guyanaschildgebieden - Suriname, Guyana, Amapá, Pará en Amazonas. De overige financiering is afkomstig van het Agence Française de Développement (AFD), een solidaire openbare financiële instelling, de Directie Milieu, Ruimtelijke ordening en Huisvesting (DEAL), een belangrijke stakeholder in Frans-Guyana en het Franse Wereldmilieufonds (FFEM) dat de bescherming van het wereldwijde milieu in ontwikkelingslanden promoot.

Doelstellingen

Het project loopt drie jaar (2018-2020) en heeft als doel de weerbaarheid van de bossen en de levensomstandigheden van de lokale bevolking te versterken en verbeteren in een context van de toenemende invloed van wereldwijde veranderingen op de ecosystemen van het Guyanaschild. De algemene doelstelling is de capaciteit van het management van de (beschermde) natuurgebieden te versterken om opgewassen te zijn tegen de uitdagingen waar ze mee geconfronteerd worden.

Geplande acties

De specifieke acties om deze doelstellingen te bereiken zijn de organisatie van drie regionale workshops waarbij beheerders van beschermde gebieden samenkomen en de productie van vier thematische participatieve overzichten over hoe de lokale ontwikkeling in afgelegen gebieden op gebied van ecotoerisme het beste ondersteund kan worden, participatieve wetenschap met betrekking tot duurzaam beheer van natuurlijke hulpbronnen in het Amazonegebied, controlestrategieën tegen de bedreigingen van illegale goudwinning en de overdracht van traditionele kennis en cultureel erfgoed.

Regionale workshop over de ontwikkeling van ecotoerisme in de beschermde gebieden van de Guyana's

De 2de regionale workshop werd van 19 t/m 22 november 2019 gehouden in Bigi Pan, Nieuw Nickerie, Suriname om de specifieke doelstellingen te bespreken en vast te stellen voor het thema “Ontwikkeling van ecotoerisme in de beschermde gebieden van de Guyana's.”

Ecotoerisme, zoals gedefinieerd door de World Conservation Union is “milieuverantwoord bezoek aan relatief ongestoorde natuurgebieden om te genieten van de natuur (en bijbehorende culturele bezienswaardigheden - oud en nieuw). Het doel is de instandhouding van het erfgoed en het laag houden van de impact van het toerisme en het positief en actief beïnvloeden van de socio-economische betrokkenheid van de lokale bevolking.”¹

Doelstellingen

Het doel van de workshop is het beheer van beschermde gebieden te verbeteren door de uitwisseling van best practices en ervaringen tussen belanghebbenden en gemeenschappen. Vijfenvijftig (55) deelnemers uit Guyana, Suriname, Peru, Colombia en Frans-Guyana deelden hun ervaringen wat betreft ecotoerisme in beschermde natuurgebieden. Deze uitwisselingen toonden de sterktes en zwaktes, kansen en bedreigingen inzake de ontwikkeling van ecotoerisme in beschermde gebieden.

¹ Ecotoerisme: Principes, praktijken en beleidslijnen voor duurzaamheid. UNEP 2002 van <http://wedocs.unep.org/bitstream/handle/20.500.11822/9045/-Ecotourism>

De deelname aan deze workshop van twee deskundigen uit Peru en Colombia was mogelijk dankzij de samenwerking tussen RENFORESAP en het IAPA-team van REDPARQUES Amazon Vision.

Workshop Dag 1, welkomstwoord

Resultaten

De werkvergaderingen hielpen bij het definiëren van de verschillende problemen waar elk grondgebied mee te maken heeft en de groepsdiscussies waren nuttig voor het identificeren van verschillende samenwerkingskansen.

Om de doelstellingen van deze 2de regionale workshop in Suriname te bereiken, werden er casestudies en praktijkgevallen gepresenteerd uit de 5 deelnemende landen en 3 discussiegroepen gevormd. Op de agenda stond: gemeenschapsgericht ecotoerisme, uitdagingen met betrekking tot de afzondering van grondgebieden en mogelijkheden voor samenwerkingsverbanden en netwerken. Deze groepen waren in staat een gemeenschappelijke discussie te voeren met goede kennis van de wettelijke en organisatorische beperkingen in de betrokken landen. Drie discussiepanels werkten tevens hun programma af: de behoefte aan voortdurende opleiding en professionalisering van de partijen die betrokken zijn bij toerisme in beschermde gebieden, de invloed van legale en illegale activiteiten, het analyseren van andere vormen van toerisme in en rond de beschermde gebieden op het Guyanaschild, de ontwikkeling van innovatieve vormen van ecotoerisme en samenwerkingsmogelijkheden.

Alle deelnemers waren het erover eens dat ecotoerisme in beschermde gebieden alleen relevant is als de lokale bevolking hierbij betrokken wordt.

De belangrijkste resultaten van elke werkvergadering:

Perspectief van elk land

Elk landenvertegenwoordiger beschreef de achtergrond van zijn/haar grondgebied, hoe de ontwikkeling van ecotoerisme functioneert en wat de bedreigingen en successen zijn voor de beschermde gebieden in verband met ecotoerisme.

Integratie van ecotoerisme in de beleidslijnen en praktijken voor beschermde gebieden

Een themapresentatie door Carolina Gonzales van de afdeling Nationale Parken van Colombia waarin ze het belang van samenwerkingsverbanden met leden van lokale gemeenschappen uitlegt voor het leveren van diensten, het versterken van hun capaciteiten, het verbeteren van de instandhouding van natuurlijke en culturele hulpbronnen, de levenskwaliteit van de gemeenschappen en regionale ontwikkeling.

Het delen van ervaringen over hoe ecotoerisme in beschermde gebieden kan bijdragen aan duurzaam levensonderhoud voor de lokale gemeenschappen

Er werden ervaringen gedeeld over gemeenschapsgericht toerisme in Favard Village in Frans-Guyana, over projecten die in Suriname worden uitgevoerd en waarbij lokale gemeenschappen producten vervaardigen (ambachtelijke producten en levensmiddelen) om aan in hun levensonderhoud te voorzien en hoe in Guyana ecotoerisme zeer positief was voor de ontwikkeling van de lokale Surama- en Warapoka-gemeenschappen en hun levensonderhoud.

Tijdens deze sessie werd erop gewezen dat ecotoerisme een manier kan zijn om inkomsten te genereren en positieve invloed op natuur en mensen kan hebben. Het heeft ook samenwerkingsverbanden mogelijk gemaakt om duurzaam beheer en ontwikkeling van de toeristische sector en netwerkmogelijkheden te verzekeren.

Groepsdiscussie over gemeenschapsgericht ecotoerisme gekoppelde aan de beschermde gebieden van de Guyana's - hoe de gemeenschappen zinvol betrokken kunnen worden, winstdeling (voor de hele gemeenschap), bezoekbeheer (ook wat betreft aantallen) en de relatie toerist-inwoner (gedrag, beeldrechten, privacy)

Met betrekking tot de zinvolle betrokkenheid van de gemeenschappen, de door de deelnemers voorgestelde oplossingen waren het opzetten van een opleidingscentrum/-programma's voor alle leden van de lokale gemeenschappen ten behoeve van capaciteitsopbouw, het bevorderen van netwerken tussen beschermde gebieden om zo meer institutionele kracht te verkrijgen en samenwerkingsverbanden te promoten die economische kansen kunnen creëren.

Wat betreft winstdeling met de hele gemeenschap, werden er oplossingen gedefinieerd om de gemeenschap bevoegdheid te geven en te rekenen op hun expertise om activiteiten voor ecotoeristen te ontwikkelen in overeenstemming met hun capaciteiten. Samenwerkingen tussen wettelijke vertegenwoordigers, medewerkers en gemeenschappen kunnen efficiënte manieren zijn om de toeristenstroom te reguleren en de bezoekers te controleren. Bovendien kan het opzetten van een gedragscode voor toeristen helpen bij de verbetering van de relatie toerist-inwoner aangezien zo'n code bijdraagt aan een beter begrip van de gemeenschappen, hun manier van leven en het gebied waar de toerist tijdens zijn verblijf in rondreist.

Hoe kan men de behoefte aanpakken voor meer goed opgeleide medewerkers op gebied van duurzame instandhouding in combinatie met toerisme?

Met betrekking tot dit onderwerp beschreef de Guyanese Toerisme Autoriteit hun “gemeenschaps- en eigen” model dat het opleiden van personeel mogelijk maakt door middel van peer-to-peer-activiteiten, d.w.z. leden van de gemeenschap met meer vaardigheden leiden anderen op. Er wordt tevens een evaluatie van de behoeften uitgevoerd binnen een gemeenschap om de aspecten te identificeren waarvoor langetermijnsteun nodig is. Op een meer lokaal niveau werd er een toeristisch comité opgericht in Santa Rosa Village in Guyana waar de leden van de gemeenschap kunnen profiteren van opleidingen tot gids en andere vaardigheden die nodig zijn in de ecotoerisme sector.

“People en Harmonie”, een vereniging in Frans-Guyana, beschreef haar strategie voor het helpen van lokale gemeenschappen bij het opzetten van nieuwe projecten die betrekking hebben op het promoten van hun omgeving, de kennis, het co-management en het samen opzetten van het project van haalbaarheid tot duurzaamheid en het verschaffen van de nodige tools om al deze aspecten te verwezenlijken. Bovendien maakte een vertegenwoordiger van de Franse autoriteit voor instandhouding van kustgebieden van de gelegenheid gebruik om advies van andere deelnemers in te winnen voor een project waarbij voormalige rijstvelden in Mana, een landbouwgebied dat niet meer gebruikt wordt, in een ecotoeristisch gebied worden omgezet. Ze noemde de uitdagingen waarmee zij worden geconfronteerd en slaagde erin om tijdens de discussie een aantal oplossingen te vinden.

Wat betreft Suriname, de vertegenwoordiger voor het ministerie van handel, industrie en toerisme gaf aan dat er samenwerkingsverbanden bestaan tussen ministeries en exploitanten om plannen te maken voor het inzetten van meer geschoold personeel in lokale gemeenschappen en het verbeteren en vermeerderen van communicatiekanalen.

Groepsdiscussie over de uitdagingen die gekoppeld zijn aan de afgelegen ligging van de beschermde gebieden: beperkte toegang tot netwerkfaciliteiten en openbare diensten, duur vervoer en ontoegankelijkheid en aantrekkelijkheid van de grondgebieden.

Met betrekking tot de beperkte toegang tot netwerkfaciliteiten en openbare diensten werden er een aantal suggesties gedaan voor het opzetten van Wifi en mobiele netwerken in afgelegen gemeenschappen, voor het stimuleren van het gebruik van biologisch afbreekbare producten om afval te beperken en voor meer samenwerking tussen de lokale gemeenschappen, de privésector en openbare diensten om deze problemen aan te pakken.

Betreffende de ontoegankelijkheid van de gebieden werd er speciale aandacht geschonken aan het feit dat er een evenwicht moet zijn tussen de toegankelijkheid van de beschermde gebieden en de bescherming van de biodiversiteit samen met de lokale gemeenschap. Op een grotere schaal werd voorgesteld om discussies op te zetten over het verminderen van beperkingen voor visa tussen de 3 Guyana's.

Tot slot, met betrekking tot de unieke aantrekkelijkheid van de grondgebieden en om verlies van culturele identiteit en historisch erfgoed van de lokale gemeenschappen tegen te gaan, kan het uitwisselen van ervaringen helpen bij het ontwikkelen van betere netwerken tussen de 3 landen, evenals een nauwe samenwerking met de stakeholders.

Paneldiscussie over de gevolgen van legale en illegale insleep op de ontwikkeling van ecotoerisme in de beschermde gebieden van de Guyana's (bijvoorbeeld mijnbouw, jacht en houtkap, enz.)

Het discussiepanel besprak het voorbeeld van hoe IWOKRAMA omgaat met de gevolgen van legale en illegale insleep op de ontwikkeling van ecotoerisme in het beschermde gebied. Er zijn samenwerkingsverbanden tussen rangers en overheden om toe te zien op naleving van de wetgeving en met lokale gemeenschappen om deze insleep te volgen. In Frans-Guyana bestaat er concurrentie op het vlak van de jacht tussen lokale gemeenschappen en illegale jagers (stropers, mijnwerkers, enz.). De illegale jagers zijn verantwoordelijk voor de vernietiging en vervuiling van zones in de buurt van de dorpen waardoor mogelijke toeristische activiteiten negatief worden beïnvloed. In Suriname zijn sommige delen van de beschermde gebieden toegankelijk voor lokale vissers maar volhardt illegale jacht en mijnbouw soms in deze gebieden.

Het delen van ervaringen over oplossingen voor de uitdagingen die men tegenkomt bij het ontwikkelen van ecotoerisme in beschermde gebieden van de Guyana's

Oplossingen die voor Guyana naar voren werden gebracht omvatten het bereiken van gemeenschappen om elk lid van de gemeenschap te informeren over de voordelen van ecotoerisme, het opleiden van ongeschoolde gemeenschapsleden en samenwerkingsverbanden en

overeenkomsten voor overheidssteun om problemen met betrekking tot infrastructuur en illegale praktijken in de gemeenschap op te lossen. In Frans-Guyana zijn ook oplossingen op gebied van informatie en opleiding van gemeenschappen ontwikkeld. Een oplossing die succesvol is gebleken is het opzetten van een gedragscode voor toeristen waarin de lokale context van de dorpen wordt uitgelegd, de traditionele manier van leven en hoe toeristen zich ten opzichte van inwoners dienen te gedragen. Tot slot waren samenwerkingsverbanden en overheidssteun ook oplossingen die door Peru werden geïdentificeerd en gebruikt voor het Tambopota natuureservaat.

Hoe kan het bereik van toerisme en het onderzoeken van andere vormen van toerisme in en rond de beschermde gebieden verbeterd worden, bijv. toerisme op gebied van onderwijs/onderzoek/behoud?

Tijdens deze paneldiscussie kwamen verschillende vormen van toerisme naar voren, bijvoorbeeld toerisme met betrekking tot behoud wat het geval is voor de blauwe vogelspin in het nationaal park Kaieteur. Ook werd gesteld dat ecotoerisme kan leiden tot de ontwikkeling van een gemeenschap door middel van opleiding en economische voordelen. Educatief toerisme werd uitgelegd aan de hand van het voorbeeld van de reservaat Mont Grand Matoury waar regelmatig educatieve programma's worden georganiseerd voor de jeugd. Suriname heeft ook een dergelijke educatieve programma's voor toeristen.

Groepsdiscussies over partnerschappen voor de duurzame ontwikkeling van toerisme in beschermde gebieden en de ondernemingsplannen voor beschermde gebieden met betrekking tot de ontwikkeling van ecotoerisme met de volgende richtlijnen: samenwerkingsmogelijkheden en het delen van ervaringen/best practices, aanbevelingen voor kortetermijn- en langetermijnacties en financiering (bekend of ontvangen).

De deelnemers stelden vast een groot aantal mogelijkheden voor samenwerking en delen van ervaringen vast, bijvoorbeeld het stimuleren van uitwisselingsbezoeken, het delen van ervaringen over bewustwording en onderwijs, het organiseren van meer workshops, het organiseren van regionale en internationale bijeenkomsten om ecotoerisme in de Guyana's te bevorderen, het creëren van een Guyanaschild-package en multiculturele programma's. Wat betreft de aanbevelingen, de aanbevelingen op korte termijn waren het opzetten van een communicatieplatform (e-mail, WhatsApp-chat, enz.) voor het delen van informatie. De aanbevelingen op lange termijn draaien meestal rond een memorandum van overeenstemming tussen de regeringen van de 3 landen om de toekomstige samenwerking te vergemakkelijken, visaproblemen op te lossen en mogelijkheden tot co-marketing te promoten. De discussies eindigden met bestaande en mogelijke financieringsbronnen. De deelnemers stelde internationale bronnen voor zoals de programma's van de Verenigde Naties en de Europese Unie, evenals overheidssteun, regionale projecten en lokale initiatieven die ter plekke kunnen ontstaan.

Day 1 – 19 november 2019

Start van de workshop

De workshop begon met een welkomstwoord door **De heer Roy Ho Tsoi** inleidende woorden door verschillende vertegenwoordigers van de drie Guyana's.

Mevrouw Joyce Toelsie (Vertegenwoordiger van de districtcommissaris van Nickerie) opende de workshop en moedigde de deelnemers aan open te staan voor vergaderingen over toerisme en de uitgebreide vogelpopulatie te bezoeken die de site te bieden had. **Mevrouw Kaminie Tajib** (Juridisch adviseur bij het ministerie van Ruimtelijke Ordening, Land- en Bosbeheer) sprak vervolgens kort over de bijzondere locatie dat Big Pan is en het enorme potentieel dat Suriname heeft. Ze voegde eraan toe dat de natuur voor iedereen veel biedt en op de lange termijn ten goede komt aan iedereen.

Vervolgens kwam **Dr. Raquel Thomas-Caesar** (Protected Areas Commission & Iwokrama International) aan het woord die sprak over hoe belangrijk het is dat elke deelnemer hun ervaringen en uitdagingen deelt zodat iedereen van elkaar kan leren en helpen bij het promoten van ecotoerisme.

Mevr. Denise Fraser (Commissaris van de Commissie Beschermd Gebieden) sprak over de manier waarop de beschermde gebieden toerisme nodig hebben en hoe toerisme beschermde gebieden nodig heeft. Elke deelnemer moet ervaringen delen en van elkaars lessen en goede praktijken leren zodat de ontwikkeling van elk land hier profijt van kan trekken. Ze bedankte Suriname, Akira resort en Sevahnee Pyneeandy voor de coördinatie en de voorbereiding van de workshop die zo succesvol was. Ze zei ook dat deze workshop over ecotoerisme en andere workshops ons zullen helpen bij de voortgang richting nieuwe kansen terwijl de Guyana's wereldwijd meer zichtbaar gemaakt worden. Ze beschreef in het kort het vooruitzicht van ecotoerisme voor Guyana, het jongste beschermde gebied zijnde in de Guyana's, en het opzetten van het Guiana Shield/ Act dat met de hulp van het Protected Trust Fund de beschermde gebieden beheert en financiert zoals Shell Beach in het noordwestelijke deel van Guyana waar de schildpadden aan land komen om te broeden en dat de langste strook mangroven heeft, de stadsparken in Georgetown waar meer dan 100 vogelsoorten wonen, de Kaieteur watervallen die een enorm watervolume en uniek ecosysteem hebben, de beschermde gebieden Iwokrama en Kanashen (een Indianendorp dat door de bewoners wordt beheerd). De missie van ons strategische plan is Guyana en de beschermde gebieden te beschermen met behoud van de functies en het verzekeren van de voordelen voor de mensen.

Ten slotte vertelde **Claude Suzanon** (Voorzitter van het Guyana Amazonepark) dat het belangrijk is dat we elkaar nodig hebben voor dit RENFORESAP-project en dat de beschermde gebieden een

groot deel van een gezin vormen en aangezien er in elk gezin problemen zijn, we dus naar oplossingen moeten zoeken. Het is belangrijk dat we hard werken en zichtbaar zijn want het is waar dat de Guyana's nog niet zichtbaar zijn maar dat er dingen gedaan kunnen worden om de programma's die door RENFORESAP geleid worden te verbeteren en te ontwikkelen.

Overzicht van het Renforesap-project

Adjunct-directeur van het Amazone Park Frans-Guyana, Dhr. **Arnaud Anselin**, vertelde in zijn presentatie over de eerste workshop die plaatsvond in Lethem (Guyana) in mei 2019 met het thema "Overdracht van levend cultureel erfgoed in de beschermde gebieden van de Guyana's". Dankzij het succes van de vorige workshop, zette RENFORESAP het project voort door vertegenwoordigers van de drie Guyana's samen te brengen om te discussiëren, ervaringen uit te wisselen en bedreigingen waar elk land mee kampt, te bestrijden. De workshop dit jaar heeft het thema "Ontwikkeling van ecotoerisme in de beschermde gebieden van de Guyana's."

Deelnemers stelden zich om de beurt voor, vertelden waar ze vandaan kwamen en wat hun favoriete ecotoerisme-ervaring was. Zo weet elke deelnemer met wie hij/zij kan netwerken.

Perspectief van elk land

Vertegenwoordigers van de drie Guyana's gaven presentaties over de manier waarop hun land het beschermde gebied beheert. Deze presentaties tonen de achtergrond van het land, hoe de ontwikkeling van ecotoerisme verloopt, de bedreigingen voor en successen in de beschermde gebieden.

Viviane Ng Kon Tia, Loïc Massué en Laurent Garnier, vertegenwoordigers van Frans-Guyana, vertelden dat hun land een gebied bestrijkt van 83.846 km², 412 km kust met prachtige landschappen, steden, dorpen, rivieren, wilde dieren en een gastvrije bevolking van 281.612 mensen. Momenteel zijn er zes (6) regionale natuureservaten, drie (3) integrale biologische reservaten, twintig (20) locaties voor het behoud van de kust, één (1) regionaal natuurlijk en één (1) nationaal park. Zij toonde ook de verscheidenheid van de beschermde gebieden met de nadruk op de grootte, de wilde dieren en de toeristische voordelen die Frans-Guyana biedt.

Denise Fraser (Commissaris van PAC) vertegenwoordigde Guyana. De Protected Area Commission heeft als taak het nationale systeem voor beschermde gebieden in Guyana te beheren, te onderhouden, te promoten en uit te breiden. Samen met de National Protected Area Trust en de Raad van Bestuur van de PAC overzien zij de bescherming en ontwikkeling van beschermde gebieden zoals het nationaal park Kaieteur, het beschermde gebied Kanashen, de beschermde

gebieden in het Kanukugebergte en de beschermde gebieden op Shell Beach. Hoewel bedreigingen zich kunnen voordoen, zijn deze gebieden succesvol geweest op nationaal niveau en op niveau van het beschermde gebied, sommige van deze successen bestaan uit het Iwokrama-model voor behoud, gemeenschapsgericht ecotoerisme, netwerken, samenwerkingsverbanden, bijdragen aan de economie (BBP), meer aandacht voor toerisme op nationaal en beleidsniveau en het worden van een topbestemming in de wereld op gebied van ecotoerisme.

Tot slot, namens de Surinaamse delegatie, sprak **Damilla Williams** over Suriname als een van de groenste landen ter wereld wat geïllustreerd wordt door de laagste ecologische voetafdruk en de hoogste biodiversiteit per hoofd van de bevolking. Ze schetste het juridische kader voor de natuurlijke instandhouding, het wettelijke kader voor de beschermde gebieden, bedreigingen, uitdagingen en best practices.

Elke vertegenwoordiger van de drie Guyana's was in staat de deelnemers een korte beschrijving van hun land te geven, wat het land te bieden heeft, de uitdagingen, bedreigingen en successen die behaald zijn met betrekking tot ecotoerisme.

Integratie van ecotoerisme in de beleidslijnen en praktijken voor beschermde gebieden

Om te begrijpen hoe dit het ecotoerisme in elk land beïnvloedt, hield **Carolina Gonzales** van de afdeling nationale parken van Colombia een presentatie. De presentatie was gebaseerd op Ecotoerisme - een instandhoudingsstrategie in de nationale natuurparken van Colombia. In de presentatie legt ze de manieren uit waarop leden van de groep de integratie van ecotoerisme in de beschermde gebieden aanpakken.

ECOTOERISME - een instandhoudingsstrategie in de nationale natuurparken van Colombia

Ecotoerisme is een strategie die de natuurlijke en culturele waarden verbetert en behoudt, deze verantwoordelijkheid deelt met de betrokkenen bij hun ontwikkeling, de bijzondere ervaring van de bezoeker verbetert en alternatieven stimuleert die economische en ecologische voordelen hebben voor lokale gemeenschappen en regio's, gebaseerd op de kansen die deze beschermde gebieden in het land vertegenwoordigen.

In Colombia zijn er 82 inheemse volkeren en 40 Afro-Colombiaanse gemeenschappen. 32 van de beschermde natuurgebieden overlappen met grondgebied van voorouderlijke inheemse en Afro-Colombiaanse gemeenschappen. Om de integratie van ecotoerisme in lokale gemeenschappen te verwezenlijken, moeten samenwerkingsverbanden met lokale gemeenschappen worden opgezet voor het leveren van diensten, het versterken van hun capaciteiten, het verbeteren van de instandhouding van natuurlijke en culturele hulpbronnen, de levenskwaliteit van de gemeenschappen en regionale ontwikkeling. Sommige van de natuurparken liggen in de lokale gemeenschappen:

- *Corales del Rosario nationaal natuurpark*
 - *Afro-gemeenschap - Isla Grande*
 - *functioneert al 10 jaar*
- *Iguaque Fauna and Flora Sanctuary*
 - *Boerengemeenschap*
 - *functioneert al 10 jaar*
- *Utria National Natural Park*
 - *Afro-gemeenschap*
 - *functioneert al 10 jaar*
- *Cueva de los Guacharos nationaal natuurpark*
 - *Landarbeiders*
 - *functioneert al 3 jaar*
- *Chingaza nationaal natuurpark*
 - *Landarbeiders*
 - *functioneert al 3 jaar*

Een casestudy heeft de uitdagingen aangetoond waar men mee te maken heeft bij de integratie van ecotoerisme in de lokale gemeenschappen. De uitdagingen waren:

- *Behoeft aan meer uiteenlopende ervaringen in de lokale gemeenschap.*
- *Implementatie van nieuwe wettelijke modellen van publieke en private samenwerkingsverbanden.*
- *Versterking van het ecotoerisme in gebieden rond beschermde gebieden.*
- *Herinvesteringen in het behoud moeten worden uitgevoerd.*

De oplossingen voor elk probleem vallen samen met de algemene doelstellingen voor het project “Consolideren van nationale natuurparken als gebieden die gezonde levensstijlen en welzijn promoten bij kinderen, jongeren en volwassenen die de gebieden bezoeken om zo bij te dragen aan de verbetering van de gezondheid van de bezoeker.”

Het delen van ervaringen over hoe ecotoerisme in beschermde gebieden kan bijdragen aan duurzaam levensonderhoud voor de lokale gemeenschappen

Dag 1 werd voortgezet met de presentatie van de gedeelde ervaringen van de deelnemende landen. De vertegenwoordiger van elk land presenteerde projecten met het thema “Hoe kan ecotoerisme in beschermde gebieden bijdragen aan duurzaam levensonderhoud voor lokale gemeenschappen?”

Leïca Desire, Laurent Garnier en Elisabeth Wilicki presenteerden twee projecten over ecotoerisme-activiteiten in de beschermde natuurgebieden en de waardering van de lokale levensstijl van de lokale gemeenschap.

Regionaal natuurreservaat Trésor (Roura)

Het natuurreservaat bestaat uit drie verschillende gebieden: Savanne, tropisch regenwoud, moerasbos en de Orapu-rivier. Het reservaat bestrijkt 2.464 hectare met 68 bekende soorten amfibieën, 98 bekende soorten reptielen, 340 bekende vogelsoorten, 53 bekende soorten niet-vliegende zoogdieren, meer dan 1.300 bekende plantensoorten en wordt beheerd door de vereniging Association Trésor. De doelstellingen van het reservaat zijn bijdragen aan het behoud van het natuurlijke erfgoed van de Kawbergen, zorgen voor lokale integratie, kennis over natuurlijk erfgoed van de reservaat verbeteren en het identificeren van indicatoren die het ecosysteem wijzigen om zo verleden en toekomstige gevolgen in kaart te kunnen brengen. Er werden acties uitgevoerd om de doelstellingen van het reservaat te bereiken: het volgen van de populatie giftige kikkers, het volgen van de grote dieren, het uitvoeren van educatieve programma's en activiteiten op locatie voor scholen, enz.

Gemeenschapsgericht toerisme in het Favard Village-project

Het project was een gemeenschappelijk initiatief van de inwoners van Favard (2013-2015). Het project was gebaseerd op het respect en de waardering van de traditionele levensstijl van de lokale gemeenschap. Het maken van chocolade, açai-sap, het weven van palmbladeren, wandelingen door het bos waren een aantal van de activiteiten die toeristen naar het dorp trokken. Echter, het dorp stond voor vele uitdagingen; er is geen internetverbinding, toegang tot opleidingen, de visie op de toekomst en de ondernemersmentaliteit zijn problematisch. Omdat het dorp bekender werd, kreeg men betere toegang tot opleidingen, werd het dorp beter bereikbaar en kwamen er dus meer toeristen.

Mevr. **Katia Delvoye** sprak over een project dat in haar land werd uitgevoerd waarbij lokale gemeenschappen producten vervaardigen waarmee ze in hun levensonderhoud voorzien.

Het Amazon Conservation Team

Dit is een wereldwijde organisatie die samenwerkt met de inheemse bevolking om hen te helpen bij het beschermen van het regenwoud en traditionele cultuur in de noordoostelijke delen van het Amazonegebied. Beheer van land en hulpbronnen, intern en extern beheer en duurzaamheid van de gemeenschap zijn een aantal strategieën die gebruikt worden door het ACT om te de lokale gemeenschap en het regenwoud te beschermen en voordelen te creëren. Binnen deze samenwerking hebben leden van de lokale gemeenschap de vrijheid producten te vervaardigen zoals kunst en ambachtelijke producten, flesjes met biologische pepersaus, honing, kruidenthee, enz. om inkomen te genereren voor hun gezinnen en de economie binnen de gemeenschap te stimuleren.

De vertegenwoordigers van Guyana, **Jacqueline Allicock** en **Dayne Fredericks** deelden hun ervaringen met de gemeenschappen over hoe ecotoerisme positief was voor de ontwikkeling van hun gemeenschap en het levensonderhoud van hun volk.

'The Surama Experience' Dorpstructuur

Dit dorp is eigendom van en wordt beheerd door de gemeenschap. Vrijwilligerswerk is een van de belangrijkste strategieën waarop de economie van de gemeenschap is gebouwd. Samenwerkingsverbanden spelen ook een rol in de ontwikkeling van de gemeenschap en helpen bij het aangaan en oplossen van sommige van de uitdagingen waar de gemeenschap mee te maken heeft. De belangrijkste oplossing voor de gemeenschap was het opleiden van de volgende generatie met betrekking tot verschillende activiteiten voor toeristen en managementvaardigheden. Deze cursisten kunnen vervolgens de gemeenschap beter op de kaart zetten.

Warapoka

In Warapoka wordt vissen gezien als een sport maar de activiteit was niet echt ontwikkeld. Met de introductie van ecotoerisme en samenwerkingsverbanden met NGO's, werden jongeren opgeleid in verschillende domeinen om werkgelegenheid in hun gemeenschap te creëren, kregen ze training in het maken van ambachtelijke producten en leerden ze hoe ze de activiteiten van de gemeenschap kunnen promoten zoals sportvisserij.

In de afsluiting werd erop gewezen dat ecotoerisme een manier kan zijn om inkomsten te genereren en positieve invloed op natuur en mensen kan hebben. Het heeft ook samenwerkingsverbanden mogelijk gemaakt om duurzaam beheer en ontwikkeling van de toeristische sector en netwerkmogelijkheden te verzekeren.

Groepsdiscussie over gemeenschapsgericht ecotoerisme gekoppeld aan de beschermde gebieden van de Guyana's

De deelnemers werden verdeeld over vier werkgroepen en elke groep kreeg één van onderstaande discussieonderwerpen toegewezen:

- Hoe kunnen we zinvolle betrokkenheid van de gemeenschappen verzekeren
- Hoe kunnen we winstverdeling (voor de hele gemeenschap) verzekeren
- Hoe kunnen we bezoekers beheren (ook wat betreft aantallen)
- Hoe kunnen we de relatie bezoeker-inwoner beheren: gedrag, beeldrechten, privacy

Elke groep moest de gemeenschappelijke uitdagingen beschrijven waar de Guyana's mee te maken hebben evenals de oplossingen en de kansen voor beter netwerken op gebied van delen van ervaringen en best practices. De discussies van elke groep worden hieronder samengevat.

Hoe kunnen we zinvolle betrokkenheid van de gemeenschappen verzekeren

Uitdagingen die door leden werden geïdentificeerd:

- Gebrek aan langetermijnstrategieën met betrekking tot werkgelegenheid. Werkgelegenheid is seizoensgebonden.
- Veel regelgeving met de nadruk op de beperkingen van het wettelijke kader.
- Gebrek aan samenhang en communicatie tussen instanties, zo zijn er organisaties die dezelfde activiteiten bieden.
- Verlies van de culturele identiteit en jongeren hebben gebrek aan belangstelling voor het behoud.

Oplossingen voorgesteld door de leden:

Om problemen op te lossen waar elk land mee te maken heeft, moeten de leiders van de gemeenschap samen met de partners een opleidingscentrum of programma's opzetten om leden van de gemeenschap, jong en oud, vaardigheden aan te leren die werkgelegenheid en waardering voor de natuur en dieren genereren. Ook moeten er jaarlijkse fora gehouden worden om de leden van de gemeenschappen en agentschappen op de hoogte te houden over activiteiten die hebben plaatsgevonden in de gemeenschap.

Kansen die door de groep werden geïdentificeerd:

- Agentschappen kunnen opleidingsprogramma's opzetten voor de lokale gemeenschap.
- Netwerken tussen beschermde gebieden is om onderling meer institutionele kracht te genereren.
- Samenwerkingsverbanden moeten economische kansen (kunst & ambachtelijke producten) en marktkansen bieden.

Hoe kunnen we winstverdeling voor de hele gemeenschap verzekeren

Een aantal uitdagingen die door de groep genoemd werden:

- Problemen met eigendomsrecht op land zorgen voor complicaties tijdens discussies en implementatie van winstdelingssystemen voor bepaalde landen zoals Suriname en Frans-Guyana.
- Er zijn verschillende definities voor 'gebruik voor levensonderhoud'
- De drie Guyana's hebben een toeristische sector die in ontwikkeling is en talrijke organisaties moeten verstrekt worden door overheid, gemeenschappen, industrie, onderwijsinstellingen enz.

Genoemde oplossingen voor uitdagingen:

- Emancipatie van de gemeenschap is noodzakelijk
- Capaciteitsopbouw is echter ook nodig waarbij erkend wordt dat gemeenschappen als capaciteit en vaardigheden hebben die toerisme succesvol kunnen maken, bijv. traditionele kennis van de biodiversiteit, observatievaardigheden, erfgoedvaardigheden, enz. Capaciteitsopbouw is een proces in twee richtingen. Gemeenschappen hebben behoefte aan capaciteitsopbouw op gebied van commerciële ontwikkeling zoals boekhouding, horeca, schoonmaak volgens de normen die vereist zijn in hotels, het verbeteren van vaardigheden inzake biodiversiteit, enz.
- Ervoor zorgen dat in de gemeenschappen die behoefte hebben aan de ontwikkeling van de toeristische sector, de risiconemers (de mensen geïnteresseerd in de commerciële kant) aangesproken worden en ideeën van leden van de gemeenschap gebruikt worden in plaats van het opleggen van ideeën aan de gemeenschappen.
- De overheid zou marketing voor lokale gemeenschappen moeten ondersteunen.

De vastgestelde kansen:

- Regeringen van de drie Guyana's zouden moeten samenwerken
- Subsidies voor haalbaarheidsstudies met betrekking tot sectorontwikkeling van bijvoorbeeld energie, toerisme enz.
- Er kunnen leningen worden gegeven voor projecten maar die moeten via de overheid geregeld worden.

- Zakelijke kansen- bijvoorbeeld ambachtelijke producten of levensmiddelen die de gemeenschappen produceren, kunnen in de winkels van de beschermde gebieden verkocht worden aan toeristen.

Bezoekersbeheer

Besproken uitdagingen:

- Meer bezoekers kan een probleem zijn voor de lokale gemeenschap aangezien ze zich bedreigd kunnen voelen of moeite kunnen hebben met het gedrag van de toeristen.
- Illegale operators die de leden van de lokale gemeenschap en de toerist proberen uit te buiten

Oplossingen waren:

- Toezien op het aantal toeristen/bezoekers en dit aantal kunnen reguleren
- Het opzetten van een gedragscode voor elke toerist die het gebied bezoekt.
- Samenwerken met de politie om illegale operators in het gebied tegen te houden en te arresteren.

De vastgestelde kansen:

- Samenwerken met de politie of het opleiden van rangers voor de bescherming van de toerist, de gemeenschappen en het gebied.
- Vliegtuigmaatschappijen/reisbureaus kunnen het aantal bezoekers reguleren die de beschermde gebieden binnenkomt, bijvoorbeeld de Kaieteur-watervallen.

Hoe kunnen we de relatie bezoeker-inwoner beheren: gedrag, beeldrechten, privacy

Besproken uitdagingen:

- Verschillende regels in de beschermde gebieden van de Guyana's - tussen de lokale bevolking en toeristen.
- Het is moeilijk voor lokale gemeenschappen om evenveel voordeel te genieten als de toeristen.

Voorgestelde oplossingen:

Gidsen moeten gecertificeerd zijn voordat ze kunnen werken in gebieden waar mensen wonen. Deze personen moeten het gebied en de mensen die er wonen goed kennen (hun gewoontes, opvattingen en manier van leven). Bovendien moet toeristen informatie krijgen over van de manier van leven van de lokale bevolking voordat ze de gemeenschap bezoeken.

Voorgestelde kansen:

- Lokale gemeenschappen zouden moeten samenwerken met gidsen om regels voor toeristen op te zetten.
- Er zouden intentieverklaringen moeten zijn voor beide partijen.

De voorzitter rondde de groepsessie af en gaf informatie over de activiteiten voor de volgende dag.

Deelnemers aan de groepsdiscussie

Day 2 – 20 november 2019

Dag twee van de workshop begon met een presentatie door **Kiara Julca**, een specialist bij de functionele eenheid voor toerismebeheer in Peru. De presentatie ging over toerismebeheer in de beschermde natuurgebieden in Peru (nationaal park).

Toerismebeheer in de beschermde natuurgebieden in Peru (nationaal park)

Het doel van het toerismebeheer in Peru is het bijdragen aan natuurbehoud en de economische ontwikkeling van de lokale bevolking en burgers de gelegenheid geven het natuurlijk erfgoed te bezoeken en te waarderen.

Er zijn verschillende acties uitgevoerd om dit te bereiken:

- *Planning en beheer van de toeristische bezienswaardigheden*
- *Diversificatie en de versterking van het toeristische aanbod*
- *Gebruik van de natuurlijke hulpbronnen en biodiversiteit*
- *Bewaken van de toeristische activiteit*

*Om deze acties uit te voeren, werden er samenwerkingsverbanden opgezet voor het behoud. Dit waren vergunningen, contracten en overeenkomsten met de lokale bevolking om toerisme in hun gebied te versterken. Deze methode bleek goed te werken in de vorm van een programma dat **Turismo Emprede** heet en dat de ecotoeristische sector binnen de gemeenschap verbeterde.*

Kiara Julca tijdens haar presentatie

Paneldiscussie over hoe men de behoefte kan aanpakken voor meer goed opgeleide medewerkers op gebied van duurzame instandhouding in combinatie met toerisme

Een paneldiscussie over het onderwerp “Hoe kan men de behoefte aanpakken voor meer goed opgeleide medewerkers op gebied van duurzame instandhouding in combinatie met toerisme” werd geleid door **Shenera Sam**. Elke deelnemer uit de drie Guyana's droeg bij aan de discussie met zijn/haar eigen ervaringen.

De panelleden waren:

- **Guyana** – Dhr. Karmul Balsh, Mr. James Atkinson
- **Suriname** – Mevr. Santoesha Lachman
- **Frans-Guyana** - Mevr. Lucie Mato, Mevr. Leica Desire

Dhr. **Karmul Balsh** (Hoge ambtenaar voor productontwikkeling en certificering bij de Guyana Tourism Authority) presenteerde een model dat het gebrek aan vaardigheden aanpakt en oplost voor gemeenschappen in het hele land. Het model heet “de gemeenschap leidt en bezit’ en stelt dat ideeën, initiatieven enz. uit de gemeenschap komen. Met dit model zet de Guyana Tourism Authority (GTA) opleidingen op voor personeel via peer-to-peer-activiteiten waarbij leden met meer vaardigheden anderen opleiden, bijvoorbeeld als gids. GTA voert ook een behoefteanalyse uit, samen met de gemeenschappen, en de resultaten van dit onderzoek helpen bij het identificeren van de aspecten in de gemeenschap waarvoor langetermijnsteun voor nodig is. Een voordeel op lange termijn is dat dit model leden van de gemeenschap helpt bij het genereren van inkomsten en het lanceren van hun gemeenschap als toeristische bestemming.

Dhr. **James Atkinson** deelde zijn ervaring in de start-up toerismecommissie in zijn gemeenschap waar hun leiders tot de conclusie kwamen dat er behoefte was aan meer ontwikkeling van het toerisme. Deze behoeften omvatten, onder andere, een basisopleiding tot gids, met name voor het identificeren van vogelsoorten, plantensoorten en vissen. Zo wordt er meer nadruk gelegd op het opleiden van jongeren zodat zij professionele gidsen en reisleiders worden of verdere opleidingen volgen op gebied van ecotoerisme. Bovendien helpen deze opgeleide mensen de gemeenschap te verbeteren; financiering van haalbaarheidsstudies in de gemeenschap; budgetten maken, boekhouding, transparantie en verantwoording, marktonderzoek en hulp bij inkoop. Er zijn beperkingen op het gebied van personen die geïnteresseerd zijn in toerisme. Dit is te wijten aan een gebrek aan werkgelegenheid en mensen die de gemeenschap verlaten om in de stad te gaan werken. Echter, mensen die blijven om te helpen, voegen ontzettend veel waarde toe aan hun gemeenschap.

Mevr. **Leica Desire** (Association Peuple et Harmonie) presenteerde een aantal acties uitgevoerd door de vereniging waar zij lid van is. De hoofddoelstelling van de vereniging is het helpen van lokale gemeenschappen bij het opzetten van nieuwe projecten die betrekking hebben op het promoten van hun omgeving, de kennis, het co-management en het samen opzetten van het project van haalbaarheid tot duurzaamheid en het verschaffen van de nodige tools om al deze aspecten te verwezenlijken. Om dit te bereiken wordt een overlegfase doorlopen door middel van groepsgesprekken met de inwoners of met de projectleiders. Vervolgens worden financiële partners aangesproken, opleidingen en professionalisering van de belanghebbenden georganiseerd en het businessplan opgezet (sterkte van het product, marketing en communicatie). Vóór de invoering van deze hulp worden de projectleiders in de verschillende dorpen geïdentificeerd. Ze krijgen eerst informatie over duurzame ontwikkeling, een economie en toerisme die gebaseerd zijn op solidariteit en een sociale benadering zodat ze hun behoeften kunnen bepalen en aangepaste hulp kunnen bieden. De bewustmakingmakiningscampagne wordt ook uitgevoerd bij de lokale besluitvormers, begeleidende structuren en in landelijke gebieden. Netwerken met de projectleiders om hun ervaringen met elkaar te delen en de commercialisering van hun aanbiedingen met de gemeenschap te vergemakkelijken. Er is een standby-mechanisme geïmplementeerd voor het delen van evenementen en informatie met de projectleiders van de gemeenschap. In het dorp Favard werd bijvoorbeeld een opleiding opgezet, dit was het eerste initiatief van de vereniging en duurde 2 jaar. Er werden 10 inwoners opgeleid voor de verschillende fasen van het project en voor de verschillende aspecten van toerisme zoals gidsen, boekhouding en management. Het was een voortdurende, langetermijnopleiding die door de vereniging werd begeleid om een levensvatbaar product te bieden dat nu operationeel is.

Mevr. **Lucie Mato** (autoriteit voor instandhouding van kustgebieden) deelde haar uitdagingen met een project dat haar instelling een jaar geleden heeft opgestart: rijstvelden in de stad Mana. Deze rijstvelden werden al meer dan 10 jaar niet bewerkt en de landbouw bestond dus niet meer. Dit beïnvloedde de biodiversiteit van de omgeving (afname), met name de vogels. Het doel van het project was om het hydraulische netwerk te herstellen, water beschikbaar te maken en activiteiten zoals landbouw, veeteelt te ontwikkelen en de vogelpopulatie te vergroten. Zodra het restauratieproject is voltooid, hopen ze activiteiten te ontwikkelen zoals fietsen, kajakken, paardrijden en rondleidingen om meer toeristen naar het gebied te trekken. Verder vertelde ze over de ontoegankelijkheid van het land voor de inwoners van Mana aangezien ze al meer dan 10 jaar geen toegang hebben tot deze locatie. Een andere genoemde uitdaging is de onderontwikkeling van het toerisme in de Mana-gebied. Er is slechts één hotel beschikbaar, hutten met hangmatten maar niet alle toeristen accepteren deze omstandigheden en er zijn zeer weinig restaurants. Communicatie tussen de verschillende instanties die ondersteuning te bieden is ook een uitdaging. Zij verklaarde dat het erg moeilijk is om elk probleem op te lossen met zeer beperkte hulp, ook al hebben ze een jaar oud managementplan en hebben ze gesprekken gevoerd met verenigingen van ingenieurs, lokale spelers en de bevolking. Er is nog veel te doen.

Mevr. **Santoesha Lachman** (Ministerie van handel, industrie en toerisme) zei dat in haal land samenwerkingen zijn opgezet met ministeries en operators om plannen te maken die voor het leveren van meer geschoold personeel in de lokale gemeenschappen en meer communicatie (maandelijks) via sociale media en bezoeken ter plekke.

Vraag, antwoord en suggestie

Dhr. **Michel Aloiké** kaartte de vraag aan van hoe een lokale gemeenschap overgehaald kan worden die geen toeristen in zijn gebied wil zien. Dhr. **Roy Ho Tsoi** suggereerde bijeenkomsten met de hele gemeenschap. Zo kunnen alle leden van de gemeenschap informatie krijgen over toeristen en meewerken aan de gedragscode voor toeristen en inwoners.

Er werden oplossingen geopperd voor de uitdagingen waar het project van Lucie Mato mee te maken heeft:

- Overleg kan gunstig zijn om toerisme en opleidingen in marketing te ontwikkelen.
- Het uitvoeren van evaluaties binnen het gebied om precies te weten wat de regio nodig heeft.
- Samen met belanghebbenden een plan ontwikkelen om de problemen in het gebied op te lossen.

De afsluitende opmerkingen werden gemaakt door dhr. **Alphonso King** die zei “het kost tijd voordat men de voordelen van toerisme ziet, er kan frustratie ontstaan maar men moet doorzetten om de doelstellingen te bereiken.”

Groepsdiscussie over de uitdagingen in verband met de afgelegen ligging van de beschermde gebieden

De deelnemers aan de workshop werden verdeeld over drie groepen om de uitdagingen in verband met de afgelegen ligging van de beschermde gebieden te bespreken, met name de problemen, de oplossingen voor deze problemen en de samenwerkingskansen. De groepen kregen de volgende onderwerpen:

- Beperkte toegang tot netwerkfaciliteiten en openbare diensten
- ontoegankelijkheid van grondgebieden en
- unieke aantrekkelijkheid voor de grondgebieden

Elke groep presenteerde een samenvatting van wat er tijdens de discussie werd besproken:

Beperkte toegang tot netwerkfaciliteiten en openbare diensten

Knelpunten:

- Beperkte toegang tot mobiele telefonie en Wi-Fi, niet alleen voor de toeristen maar ook voor de lokale gemeenschappen die deze netwerken nodig hebben voor eenvoudige planning
- De toegang tot de gezondheidszorg is beperkt bv in Suriname; niet alle dorpen hebben gezondheidscentra
- Gemeenschappen kunnen moeilijk medische hulpmiddelen verkrijgen
- Afvalmanagement
- Er moet een juridisch kader voor toerisme worden opgezet en toegepast om duurzaam te werken
- Beheer van de lodges en verantwoordelijkheid van de toeristen

Oplossingen:

- Overheden in Guyana en Suriname moet het beleid opzetten betreffende toegang tot Wi-Fi en mobiele telefonie voor afgelegen gemeenschappen. Dit kan bevorderlijk zijn voor onderwijs, toerisme en sociale voordelen hebben.
- Het opleiden van de lokale gemeenschap over de voordelen van het gebruik van biologisch afbreekbare producten, recycling en hergebruik van kunststoffen om verspilling en vervuiling te verminderen.
- Verwachtingen van bezoekers beheren met behulp van bijv. ideeënbusen, er moet een bestuursbeleid worden geïmplementeerd.

Mogelijkheden voor samenwerking:

- De organisatie voor beschermd gebieden moet banden leggen met de lokale gemeenschap maar ook met andere openbare en privé-instellingen.
- Intentieverklaringen tussen instellingen
- In Guyana kan GTA helpen bij het ondernemersplan voor Wifi en kunnen hun ervaring delen met de andere Guyana's.
- NGO's kunnen helpen bij het verstrekken van medische hulpmiddelen en er kan steun worden gegeven vanuit de overheid.

Ontoegankelijkheid van grondgebieden

Knelpunten:

- Voor afgelegen gebieden is het soms moeilijk toegang te krijgen tot eenvoudige middelen die wel in de stad verkrijgbaar zijn.
- Het leveren van producten aan afgelegen gebieden brengt hoge en extra kosten met zich mee.

Voorgestelde oplossingen:

- Er moet evenwicht zijn tussen de toegankelijkheid van beschermde gebieden en de bescherming van de biodiversiteit in samenwerking met de lokale gemeenschap.
- Communicatie met toeristen om te weten te komen wat hun verwachtingen en behoeften zijn als ze het gebied bezoeken.
- Regelgeving voor toeristen bij het bezoeken van bepaalde gebieden.

Kansen die door de groep werden geïdentificeerd:

- Besprekingen tussen de regeringen van de drie Guyana's over eenvoudigere visumprocedures tussen de drie landen.
- Samenwerking met belanghebbenden is noodzakelijk.

Unieke aantrekkelijkheid van de grondgebieden

Problemen die door de groep werden geïdentificeerd:

- Het verlies van de culturele identiteit en historisch erfgoed binnen de lokale gemeenschap.
- De meeste lokale gemeenschappen leven zeer geïsoleerd en de gebieden zijn vaak moeilijk bereikbaar voor toeristen.

Voorgestelde oplossingen:

- Samenwerken met belanghebbenden om een betere toegang tot de lokale gemeenschappen te verschaffen
- Culturele demonstraties en contactprogramma's om inwoners en toeristen te informeren over het erfgoed van de gemeenschap.

Kansen die door de groep werden genoemd:

- Het uitwisselen van ervaringen kan netwerken bevorderen. Samenwerking tussen de drie Guyana's.
- Intergenerationele links naar erfgoedprogramma's met universiteiten en NGO's.

Effecten van de legale en illegale insleep op ecotoerisme

Er werd een paneldiscussie gehouden over de gevolgen van legale en illegale insleep op de ontwikkeling van ecotoerisme in de beschermde gebieden van de Guyana's (bijvoorbeeld mijnbouw, jacht en houtkap, enz.) De discussie werd geleid door mevr. **Kaminie Tajib-Rakimoen** die kort uitlegde waarom het belangrijk is ons land te beschermen (beschermde gebieden) tegen stropers, jagers en illegale mijnwerkers.

Panelleden:

- **Guyana:** Dr. Raquel Thomas - Caesar
- **Frans-Guyana:** Dhr. Michel Aloiké
- **Suriname:** Dhr. Rudewan Sowikromo

Dr. **Raquel Thomas - Caesar** begon de discussie met een korte definitie van het beschermde gebied Iwokrama . Ze zei dat Iwokrama een model is voor duurzaam gebruik waar samengewerkt wordt met 20 inheemse bevolkingen en het project wordt gerund door een internationale raad van bestuur. Hoewel het gebied wordt beschermd door de Iwokrama Act, zijn er gevallen van illegale mijnbouw, houtkap, jacht en visserij in het gebied. Deze illegale activiteiten, zoals overbevissing, zijn een groot probleem voor de lokale gemeenschap aangezien hun voedingsbron wordt weggenomen. Illegale mijnbouw veroorzaakt vervuiling van de rivieren waardoor de bevolking het water niet meer kan gebruiken. Ze vermeldt verder dat maatregelen worden geïmplementeerd voor de samenwerking met rangers en GGMC (Guyana Geological Mining Commission) om zo individuen die illegale activiteiten uitvoeren te kunnen waarschuwen en arresteren. Bovendien worden er overeenkomsten gesloten met lokale gemeenschappen om groepen te vormen die toezicht houden op het gebied en zo de politie te helpen bij het aanhouden en arresteren van personen die betrokken zijn bij illegale activiteiten.

Dhr. **Michel Aloiké** zette de discussie voort door een aantal ervaringen te delen die hij in zijn gemeenschap beleefd had met betrekking tot illegale activiteiten. Hij zei dat het altijd risicovol was om personen op te sporen en aan te houden die betrokken zijn bij illegale activiteiten in de beschermde gebieden aangezien deze personen vaak liever aanvallen dan opgeven. Een uitdaging voor de lokale gemeenschap als gevolg van de illegale jacht is het vinden van wild (vlees) wat een essentiële voedselbron voor de gemeenschap is. Door de toename van de jacht is de dierenpopulatie sterk verminderd en lokale gemeenschappen vinden het moeilijk om te overleven. Een andere genoemde uitdaging was goudwinning. Goudzoekers gebruiken kwik om goud uit de aarde te extraheren maar vervuilen zo water en dus de rivieren en meren. Zo worden alle vissen en bewoners ook besmet.

Tot slot sloot Dhr. **Rudewan Sowikromo** de discussie af met het delen van de ervaring van Suriname met illegale activiteiten. In zijn presentatie noemde hij het noordelijke gebied van Suriname. Dit gebied wordt beschermd tegen jagers en andere illegale praktijken want de trekvogels zijn hier een belangrijke attractie voor toeristen. Verder zijn bepaalde gebieden binnen de beschermde gebieden toegankelijk voor lokale vissers om zo te kunnen overleven. Eén van de uitdagingen voor Suriname is de illegale jacht en illegale goudwinning. Jagers die aangehouden worden, krijgen boetes of worden vervolgd.

Suggesties, vragen en antwoorden

Er werden twee vragen gesteld met betrekking tot het volume van illegale mijnbouw in Frans-Guyana en de monitoring van vissoorten die door lokale vissers in Suriname worden gevangen. Michel Aloiké gaf als eerste antwoord:

“De grote hoeveelheid vervuild water en de grote locaties die zijn ontdekt, wijzen op een bepaald aantal mijnwerkers.” De tweede vraag werd beantwoord door Rudewan Sowikromo: “Er zijn richtlijnen opgesteld om het aantal gevangen vissen te bewaken en alle gecertificeerde vissers moeten een net met van een specifieke maat gebruiken.

Odacy Davis sprak over het belang van goudwinning voor een land, met name Guyana, aangezien goudexport een belangrijke bron van inkomsten is. Ze suggereerde dat beleidslijnen opgesteld moeten worden waar mijnwerkers en inwoners van beschermde gebieden profijt van hebben. Elke deelnemer moet een ruimere visie hebben aangezien lokale gemeenschappen moeten overleven en de overheid inkomsten moet genereren om het land draaiende te houden.

De leider sloot de discussie af met een boodschap voor elke deelnemer aan de workshop: “Risico en levensonderhoud gaan hand in hand.”

Oplossingen voor de uitdagingen waar de ontwikkeling van ecotoerisme mee geconfronteerd wordt

Er werd een presentatie gegeven over de ervaringen van elk land met het onderwerp ‘Oplossingen voor de uitdagingen waar de ontwikkeling van ecotoerisme in beschermde gebieden mee geconfronteerd wordt.’ Elk land werd vertegenwoordigd door een afgevaardigde.

Panelleden:

- **Guyana:** Michael Patterson
- **Frans-Guyana:** Loïc Massué
- **Peru:** Kiara Julca

Dhr..**Michael Patterson** presenteerde namens Guyana de uitdagingen en oplossingen voor de ontwikkeling van ecotoerisme in het Iwokrama Forest en de omliggende gemeenschappen (beschermde gebieden). Hun mandaat of missie is het promoten van de instandhouding en het verstandig gebruik van het tropische bos op een manier die zal leiden tot duurzame ecologische, culturele, economische en sociale voordelen voor de bevolking van Guyana en de wereld in het algemeen door het verrichten van onderzoek, opleiding en de ontwikkeling en bevordering verspreiding van technologie. Hij noemde de uitdagingen voor het beschermde gebied waar hij leeft, bijvoorbeeld, illegale activiteiten (mijnbouw, visserij, bosbouw, toerisme), de terughoudendheid van de gemeenschap met betrekking tot toerisme en weinig infrastructuur met hoge onderhoudskosten (gebouwen, voertuigen, boten). Om deze problemen op te lossen, werd

contact gemaakt met de gemeenschap om elk lid van de gemeenschap te informeren over de voordelen van ecotoerisme, het opleiden van ongeschoolde gemeenschapsleden en samenwerkingsverbanden en overeenkomsten voor overheidssteun om problemen met betrekking tot infrastructuur en illegale praktijken in de gemeenschap op te lossen.

Dhr. **Loïc Massué**, de afgevaardigde voor Frans-Guyana, presenteerde een project over hoe zijn land de uitdagingen met betrekking tot ecotoerisme hebben opgelost. Het project werd opgericht in de Maroni-gemeenschap met de hoop dat ecotoerisme ontwikkeld kan worden en elk lid van de gemeenschap profijt kan trekken van deze ontwikkeling. Echter, de lokale gemeenschap was zich niet bewust van de voordelen die toerisme kan verschaffen en waren daarom zeer terughoudend. Om het probleem op te lossen, zijn er opleidingscampagnes ontwikkeld en programma's gemaakt om het bewustzijn over toerisme te bevorderen. Hij presenteerde ook een ander project dat succesvol was in het oplossen van problemen met ecotoerisme in de gemeenschap door het opzetten van een gedragscode voor toeristen die de lokale gemeenschappen bezoeken die nogal terughoudend waren over het toelaten van vreemden in hun leefgebied.

De laatste presentatie werd gegeven door mevr. **Kiara Julca**, de afgevaardigde voor Peru. Ze presenteerde het nationale reservaat Tombopata om de ervaringen in haar land te illustreren. Dit reservaat ligt in de provincie Tombopata en beslaat 274.690 hectare beschermd gebied. Er waren verbeteringen nodig om het aantal toeristen te laten stijgen en er moesten activiteiten worden ontwikkeld om de toeristen geïnteresseerd te houden in het gebied. Er werden samenwerkingsverbanden opgezet en de overheid gaf steun om het reservaat nieuw leven in te blazen en binnen een paar jaar was het gebied een belangrijke toeristische attractie geworden. Er werden entreprijzen geheven om inkomen te genereren en de kwaliteit van het reservaat (paden, vervoer, enz.) te kunnen verzekeren.

Tot slot maakte de leider enkele opmerkingen over een aantal van de gepresenteerde projecten en bedankte elk panellid voor het delen van de ervaringen van zijn/haar land aangezien dit de deelnemers aan de workshop zal helpen bij het ontwikkelen en verbeteren van ecotoerisme in hun respectievelijke landen.

Day 3 – 21 november 2019

De laatste dag van de workshop begon met een korte presentatie die gevolgd werd door een paneldiscussie over hoe het bereik van toerisme en het onderzoeken van andere vormen van toerisme in en rond de beschermde gebieden verbeterd kunnen worden, bijv. toerisme op gebied van onderwijs/onderzoek/behoud. De presentatie werd gegeven door Dr. **Raquel Thomas-Caesar** uit Guyana die ook de paneldiscussie leidde. Ze heette iedereen hartelijk welkom en introduceerde de panelleden.

In haar presentatie beschreef ze de Guyana's in het kort met betrekking tot hun grootte, bevolking, bosbedekking, economie, inheemse bevolkingen en jaarlijkse statistieken betreffende toeristen. Ze kondigde aan dat de Guyana's waarschijnlijk de meest beboste landen ter wereld zijn. In aanvulling op deze informatie, legde ze het accent op alles wat de Guyana's te bieden hebben: prachtige bossen, zeer veel flora en fauna, cultureel erfgoed (ambachten, volksverhalen, gerechten, films), onderzoeks- en rehabilitatiecentra, prachtige landschappen voor films en fotografie en de hartelijkheid van de lokale gemeenschappen. Tot slot zei ze dat de Guyana's gezegend zijn en dat het onze plicht is te beschermen wat de landen te bieden hebben.

Paneldiscussie over hoe het bereik van toerisme en het onderzoeken van andere vormen van toerisme in en rond de beschermde gebieden verbeterd kunnen worden

Panelleden:

- **Guyana:** Edward Mc Garrell & Jaqueline Allicock
- **Frans-Guyana:** Thibaut Foch
- **Suriname:** Rudewan Sowikromo

Dhr. **Edward Mc Garrell** presenteerde in het kort het beschermde gebied in het Kaieteur park en de nieuwe ontdekkingen, bijv. de blauwe vogelspin. Hij voegde eraan toe dat toerisme iets is waar iedereen van kan profiteren en dat behoud kan worden bereikt in samenwerking met instellingen, zoals GTA, en de overheid. We moeten de bossen beschermen aangezien dit de longen van de wereld zijn.

Mevr. **Jaqueline Allicock** deelde haar ervaring: haar dorp heeft een toerismecomité. Het Surama toerismecomité stimuleert haar leden producten te vervaardigen en deze aan toeristen te verkopen om zo inkomsten voor de gemeenschap te genereren. Zo kan haar gemeenschap een duurzame economie opzetten en de ontwikkeling van de gemeenschap verbeteren. In samenwerking met bepaalde instellingen werden er ook cursussen gehouden. Tijdens deze cursussen leerden leden

van gemeenschap hoe ze wereldwijd kunnen adverteren, de klantenservice kunnen bevorderen en verbeteren en hoe ze verder opgeleid kunnen worden op gebied van toerisme. Er werd ook een dorpsraad opgezet om problemen en overeenkomsten te behandelen die dorpsbewoners en toeristen aangaan.

De vertegenwoordiger van Frans-Guyana, dhr. **Thibaut Foch**, presenteerde in het kort het nationale reservaat Mount Grand Matoury en de soorten flora en fauna die zich in dit gebied bevinden. Het beschermde gebied ligt in de buurt van een luchthaven en is het meest bezochte beschermde gebied in Frans-Guyana. Met de toename van het toerisme is er behoefte aan meer geschoold personeel, toeristische activiteiten, educatieve programma's om jongeren te leren over het bos en het belang ervan. Om dit op te lossen zijn rangers bereid jongeren vrijwillig te informeren over het bos (flora en fauna) en de overheid helpt bij het financieren van opgeleid personeel zodat ze educatieve programma's voor toerisme kunnen uitvoeren.

Dhr. **Rudewan Sowikromo** geeft specifieke informatie over de manier waarop zijn land deelneemt aan bezoeken op scholen om kinderen te onderwijzen over beschermde gebieden en de soorten die er leven. Deze informatie wordt aan verschillende instellingen verstrekt zodat ze zich ervan bewust worden hoe belangrijk de beschermde gebieden zijn en wat ze kunnen doen om de gebieden te beschermen. De overheid, met hulp van andere organisaties, stelt beperkingen en wetten op om te beschermen en individuen te vervolgen die jagen of illegale mijnbouw uitvoeren. De lokale gemeenschappen die in de beschermde gebieden leven, hoeven zich niet aan deze regels te houden aangezien jagen essentieel is voor hun bestaan.

Vragen en antwoorden

Er werd een vraag gesteld aan dhr. Thibaut Foch over het feit dat het beschermde gebied zo dicht bij de luchthaven ligt en of dit de dieren in het gebied beïnvloedt. Hij zei dat er geen onderzoek was gedaan naar de invloed van de luchthaven op de wilde dieren; echter, het is een klein vliegveld met te weinig activiteit om de veroorzaakte effecten te kennen. Het grote probleem in het beschermde gebied is stroperij.

Groepsdiscussie over samenwerkingsverbanden voor duurzame ontwikkeling van toerisme in beschermde gebieden en het ontwikkelen van ondernemingsplannen voor ecotoerisme in beschermde gebieden

De deelnemers aan de workshop werden verdeeld over vier groepen om te discussiëren over het thema “Samenwerken voor duurzame ontwikkeling van toerisme in beschermde gebieden en het ontwikkelen van ondernemingsplannen voor ecotoerisme in beschermde gebieden” met specifieke aandacht voor netwerkkansen. Elke groep moest zich richten op samenwerkingskansen en het delen van ervaringen/best practices, aanbevelingen voor acties op korte en lange termijn en financieringsbronnen voor de beschermde gebieden.

Groep 1Samenwerkingskansen en het delen van ervaringen/best practices:

- Uitwisselingsbezoeken
- Gebruik maken van netwerken
- Gedeelde ervaringen over bewustwording en onderwijs

Aanbevelingen voor acties op korte en lange termijn

- Korte termijn
 - Chats opzetten per e-mail of WhatsApp or online platforms
 - Brochures delen
- Lange termijn
 - Intentieverklaringen of samenwerkingsovereenkomsten
 - Kansen voor co-marketing
 - Vereisten voor visa en reizen om interne reizen tussen de landen toe te laten nemen

Financieringsbron voor beschermde gebieden:

- Green Economy Transition of de VN
- EU - focus op milieu
- Samenwerking tussen overheden (Guyana, Suriname, Frans-Guyana)
- Wereldbank/Internationaal Monetair Fonds

Groep 2Samenwerkingskansen en het delen van ervaringen/best practices:

- Meer workshops en tentoonstellingen
- Regionale en internationale bijeenkomsten om ecotoerisme in de Guyana's te bevorderen
- Een Guyanaschild-package opzetten voor reizen, handel, enz.

Aanbevelingen voor acties op korte en lange termijn:

- Samenwerking tussen universiteiten
- Contactprogramma's (cursussen)
- Stages

Financieringsbron voor beschermde gebieden:

- Veranderingen verbeteren door als een eenheid te werken
- Vergoedingen
- Het verkrijgen van sponsors met ethische grenzen

Groep 3

Samenwerkingskansen en het delen van ervaringen/best practices:

- Uitwisselingsbezoeken tussen de Guyana's
- Multiculturele programma's

Aanbevelingen voor acties op korte en lange termijn:

- Zorg voor manieren voor betere netwerken tussen de Guyana's
- De internationale dag van de alfabetisering promoten

Financieringsbron voor beschermde gebieden:

- Renforesap-projecten
- Overheidssteun

Groep 4

Samenwerkingskansen en het delen van ervaringen/best practices:

- Het delen van ervaringen over hoe studiereizen gemaakt kunnen worden waar operators en gidsen bij betrokken zijn
- Samenwerking tussen lodges binnen een land (verschillende operators en gemeenschappen) en tussen etablissementen in de Guyana's en landen in Zuid-Amerika.
- Systeem voor vrijer reizen tussen de Guyana's bijv. de vereisten voor een visum
- Marketing van de Guyana's.

Aanbevelingen voor acties op korte en lange termijn:

- Korte termijn
 - Intentieverklaringen tussen overheden om de toekomstige samenwerking te vergemakkelijken
 - Opzetten van vernieuwen van intentieverklaringen voor grensoverschrijdende samenwerking bijv. toerisme tussen Galibi en Awala Yalimapo
- Lange termijn
 - Problemen met visa oplossen

Financieringsbron voor beschermde gebieden:

- Financiering van de EU
- Life + toewijding aan het milieu voor elke betrokken individu.

Videopresentatie

De deelnemers van elk land gaven videopresentaties over projecten die in hun land op gebied van toerisme worden uitgevoerd, over de verschillende beschermde gebieden in hun land, de verbetering van de toeristische sector, over lokale en internationale programma's en speeches van personen die veel invloed hebben op toerisme. Een aantal van deze presentaties waren:

- 'The Amazon voor iedereen' door Frans-Guyana
- 'Gezonde parken, gezonde mensen' door Colombia
- 'ACT mondelinge geschiedenis' door Suriname

Excursie op het meer

Twee boten namen de deelnemers mee voor een excursie door de moerassen van Bigi Pan. Dit gebied is de thuisbasis voor een verscheidenheid aan vissen en vogels. Elk lid van de workshop kreeg de kans om de pracht en schoonheid te zien die dit Surinaamse beschermde gebied te bieden heeft.

De deelnemers in het moerasgebied

Zonsondergang in Bigi Pan

Vogels in het moerasgebied

Slotopmerkingen

Een kort overzicht van de activiteiten die tijdens de workshop werden uitgevoerd met betrekking tot doelstellingen, strategieën, uitdagingen, oplossingen en gedeelde ervaringen. Dhr. Arnaud Anselin bedankte de deelnemers, het Bigi Pan-team en de coördinator voor de 3de succesvolle workshop. Dhr. Claude Suzanon Ook bedankte elk lid en deelnemer en moedigde ze contact met elkaar te houden zodat netwerken kan bijdragen aan het doorvoeren van veranderingen.

Programma van het evenement

Regionale workshop van RENFORESAP over Ontwikkeling van ecotoerisme in de beschermde gebieden van de Guyana's

Bigi Pan, Nieuw Nickerie, Suriname

19 - 21 november 2019

Doelstelling van de workshop:

Het beheer van beschermde gebieden verbeteren door de uitwisseling van best practices en ervaringen tussen belanghebbenden en gemeenschappen.

Verwachte resultaten:

Bijdragen aan een actieplan voor de ontwikkeling van ecotoerisme in de beschermde gebieden van de Guyana's en mogelijkheden tot samenwerking vaststellen

DAG 1: Dinsdag 19 november 2019

8.30 - 9.00 uur

Registratie van deelnemers

9.00 - 9.20 uur

Welkomstwoord en inleidende opmerkingen

Suriname:

1. Vertegenwoordiger van de districtcommissaris van Nickerie: Mevr. Toolsie
2. De plaatsvervangend secretaris van het Ministerie van Toerisme: Mevr. Lila
3. Juridisch adviseur bij het ministerie van Ruimtelijke Ordening: Mevr. Kaminie Tajib

Guyana:

	<p>4. Raquel Thomas, voorzitter van de raad van de Protected Areas Commission</p> <p>5. Denise Fraser, Commissaris van de Protected Areas Commission</p> <p>Frans-Guyana:</p> <p>6. Claude Suzanon, voorzitter van de Frans-Guyana nationale park</p>
09.20 - 09.30 uur	Presentatie van het RENFORESAP-project en overzicht van de workshop
09.30 - 09.50 uur	Toespraak door de vertegenwoordiger van Akira Group
09.50 - 10.20 uur	<p>Kennismaking met de deelnemers & de logistiek van de workshop</p> <ul style="list-style-type: none"> - Wie is wie? - Wat is uw functie? - Een favoriete toeristische ervaring
10.20 - 10.35 uur	PAUZE
10.35 - 11.35 uur	<p>Beschermde gebieden en de ontwikkeling van ecotoerisme - <i>Perspectieven van de landen (Guyana's)</i></p> <p><i>Damila Williams uit Suriname, Denise Fraser uit Guyana, Viviane Ng Kon Tia + Loïc Massue + Laurent Garnier uit Frans-Guyana</i></p>
11.35 - 12.00 uur	<p>Hoe kan ecotoerisme in de beleidslijnen en praktijken voor beschermde gebieden geïntegreerd worden?</p> <p><i>Carolina Gonzales uit Colombia</i></p>
12.00 - 13.30 uur	LUNCH
13.30 - 14.45 uur	<p>Hoe ecotoerisme in beschermde gebieden kan bijdragen aan duurzaam levensonderhoud voor de lokale gemeenschappen - <i>Best practices en ervaringen uit het Guyanaschild-landen</i></p> <p><i>Suriname: Katia Delvoye</i></p> <p><i>Frans-Guyana: Leïca, Laurent, Elisabeth</i></p> <p><i>Guyana: Jacqueline Allcock, Dayne Fredericks.</i></p>
14.45 - 15.00 uur	PAUZE
15.00 - 16.30 uur	<p>Groepsdiscussie over:</p> <p>Gemeenschapsgericht ecotoerisme gekoppeld aan de beschermde gebieden van de Guyana's:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Hoe kunnen we zinvolle betrokkenheid van de gemeenschappen verzekeren</i> - <i>Hoe kunnen we winstverdeling (voor de hele gemeenschap) verzekeren</i>

	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Hoe kunnen we bezoekers beheren (ook wat betreft aantallen)</i> - <i>Hoe kunnen we de relatie bezoeker-inwoner beheren: gedrag, beeldrechten, privacy</i>
16.30 uur	Einde dag 1
DAG 2: Woensdag 20 november 2019	
8.30 - 9.00 uur	Registratie van deelnemers
9.00 - 10.15 uur	<p>Paneldiscussie over:</p> <p>Hoe kan men de behoefte aanpakken voor meer goed opgeleide medewerkers op gebied van duurzame instandhouding in combinatie met toerisme?</p> <p>Korte presentatie van Peru: Kiara gevolgd door discussies</p> <p>Suriname: Mevr. Lachman</p> <p>Frans-Guyana: Lucie + Leïca</p> <p>Guyana: Kamul Bash + Marcus Atkinson</p>
10.15 - 10.45 uur	PAUZE
10.45 - 12.00 uur	<p>Groepsdiscussie over:</p> <p>De uitdagingen in verband met de afgelegen ligging van de beschermde gebieden:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Beperkte toegang tot netwerkfaciliteiten en openbare diensten - Hoge transportkosten - ontoegankelijkheid van grondgebieden en - unieke aantrekkelijkheid voor de grondgebieden <p>=> PROBLEMEN, OPLOSSINGEN, SAMENWERKINGSKANSEN</p>
12.00 - 13.15 uur	LUNCH
13.15 - 14.45 uur	<p>Paneldiscussie over:</p> <p>De gevolgen van legale en illegale insleep op de ontwikkeling van ecotoerisme in de beschermde gebieden van de Guyana's (bijvoorbeeld mijnbouw, jacht en houtkap, enz.)</p>
14.45 - 15.00 uur	Pauze

15.00 - 16.30 uur	Oplossingen voor de uitdagingen waar ontwikkeling van ecotoerisme in beschermde gebieden van de Guyana's mee te maken heeft - <i>Het delen van ervaringen uit het Guyanaschild-landen</i>
16.30 uur	Einde dag 2
Dag 3: Donderdag 21 november 2019	
8.30 - 9.00 uur	Registratie van deelnemers
09.00 - 10.15 uur	Korte presentatie gevolgd door een paneldiscussie: Hoe kan het bereik van toerisme en het onderzoeken van andere vormen van toerisme in en rond de beschermde gebieden verbeterd worden, bijv. toerisme op gebied van onderwijs/onderzoek/behoud?
10.15 - 11.45 uur	Groepsdiscussies over: Samenwerkingsverbanden voor duurzame ontwikkeling van toerisme in beschermde gebieden en het ontwikkelen van ondernemingsplannen voor ecotoerisme in beschermde gebieden. Netwerkkansen <ul style="list-style-type: none"> • Samenwerkingskansen en het delen van ervaringen/best practices • Aanbevelingen voor acties op korte en lange termijn. • Financieringsbronnen (bekend of ontvangen)
11.45 - 12.15 uur	Videopresentaties
12.15 - 13.30 uur	LUNCH
14.00 - 18.00 uur	Excursie op het meer
Nog te bepalen	Slotwoord & Afsluiting

Wie is wie

TROMBINOSCOPE • WHO'S WHO • FOTO PAGINA

Ecotourism Development in the Protected Areas of the Guianas
Développement de l'écotourisme dans les aires protégées des Guyanes
 Suriname, Nickerie, Bigi Pan - 18-21th november 2019

Sevahnee PYNEEANDY
 RENFORESAP coordinator
 renforesap@guyane-parcnational.fr
 renforesap.com

Moonique Williamson
 Rapporteur

RENFORESAP PARTNERS

Odacy Davis
 Deputy Commissioner
 Protected Areas Commission

Claude Suzanon
 President du Parc
 amazonien de Guyane

Arnaud Anselin
 Deputy Director Parc
 amazonien de Guyane

Denise Fraser
 Commissioner
 Protected Areas Commission

Kamnie Tajib-Rakimoen
 Policy Advisor/Lawyer
 Ministry Spatial Planning, Land &
 Forest Management, Suriname

Patricia Van Aerde
 Interpreter
 English-Dutch

Catherine Guigui
 Interpreter
 French-English

Colombia

Carolina Gonzales
 Ecology and Social Policy
 Division of National Parks Colombia

Peru

Kiara Julca
 Specialist of the Functional Operating
 Unit of Tourism Management
 SERNANP

Who's Who • Trombinoscope • Foto pagina

Ecotourism Development in the Protected Areas of the Guianas
Développement de l'écotourisme dans les aires protégées des Guyanes
Suriname. Nickerie, Bigi Pan - 18-21th november 2019

Suriname Delegation

Santoesha Lachman
 PR Coordinator
 Ministry of Trade, Industry and Tourism

Joyce Toelsie
 Ajunct District Secretary
 Nickerie
 Ministry of Regional Development

Nadia Ashruf
 Legal Department
 Ministry of Trade, Industry and Tourism

Katia Delvoye
 Regional Coordinator
 South East
 Amazon Conservation Team

Faridy Lila
 Permanent Deputy Secretary Tourism
 Ministry of Trade, Industry and Tourism

Roy Ho Tsoi
 Chef Nature Conservation
 Paramaribo
 Ministry of Spatial Planning, Land & Forest Management

Sebastiaan Spek
 Repr MUMA North
 Commewijne
 Cluster Commewijne

Ronnie Mangoentaroeno
 Game Warden/Acting Administrator BIGI PAN MUMA
 Ministry of Spatial Planning, Land & Forest Management

Damilla Williams
 Resort Administrator
 Forest Research/Sub Directorate Forest Management
 Ministry of Spatial Planning, Land & Forest Management

Ashok Pherai
 Chef Education
 Ministry of Spatial Planning, Land & Forest Management

Vincent Esajas
 Chief PA Administrator Nature Conservation Paramaribo
 Ministry of Spatial Planning, Land & Forest Management

Amarnath Jagessar
 Nature Conservation Division
 Nickerie
 Ministry of Spatial Planning, Land & Forest Management

Rudewan Sowikromo
 Education
 Ministry of Spatial Planning, Land & Forest Management

Jonathan Tilborg
 Sound Engineer

Tarmilan Kasidi
 Lodge Owner Albatros Tours BIGI PAN MUMA

Pawiroredjo Rudi
 Rep Lodge Owner Mantje's Tours BIGI PAN MUMA

Stephanie Kramawitana
 Lodge Owner Stephanie's Tours BIGI PAN MUMA

Sylvia Ang
 Lodge Owner Akira Nature Resort BIGI PAN MUMA

Jeffrey Jong Tjien Fa
 Lodge Owner Akira Nature Resort BIGI PAN MUMA

Who's Who • Trombinoscope • Foto pagina

Ecotourism Development in the Protected Areas of the Guianas
Développement de l'écotourisme dans les aires protégées des Guyanes
Suriname, Nickerie, Bigi Pan - 18-21th november 2019

French Guiana Delegation

Loïc Massue
Officer in charge of Tourism - Amazonian Park

Lucie Mato
Project Officer Coastline Conservation Authority

Laurent Garnier
Conservation Officer at Amana Reserve Natural Regional Park of French Guiana

Claudia Berthier
Multimedia Project Manager Amazonian Park

Thibaut Foch
Conservation Officer at Mont Grand Matoury Reserve National Office for Forestry

Viviane Ng Kon Tia
Officer in charge of the Observatory for tourism and training Tourism Committee of French Guiana

Elisabeth Wilicki
Officer in charge of Sustainable Development Territorial Collectivity of French Guiana

Michel Aloiké
Tour operators in the upper Maroni Envie d'aventures amazoniennes

Severine Champetier
Officer in charge Municipality of Papaïchton

Leïca Desire
Officer in charge of the development of solidarity tourism Association Peuple en Harmonie

Milena Valbuena
Officer in Charge of Suriname-Guyana Office Agence Française de Développement

Cédric Berton
Officer-European Affairs Office in French Guiana

Who's Who • Trombinoscope • Foto pagina

*Ecotourism Development in the Protected Areas of the Guianas
Développement de l'écotourisme dans les aires protégées des Guyanes
Suriname, Nickerie, Bigi Pan - 18-21th november 2019*

Guyana Delegation

Dr. Raquel Thomas-Caesar
Director, Resource Management & Training/
Chairman of PAC Board
Protected Areas Commission & Iwokrama International

Shenera Sam
Lecturer tourism
University of Guyana

Nikita Urquhart
Logistical Officer
Protected Areas Commission

Derissa David
Ranger & Project Assistant
Protected Areas Commission

Osrick August
Accounts Clerk
(+Tourism Bookings)
Protected Areas Commission

Kamrul Baksh
Senior Officer of Product Development and Certification
Guyana Tourism Authority

Michael Patterson
Tourism Manager
Iwokrama River Lodge

Jacqueline Allicock
Toshao - Surama &
Chairman of North Rupununi District Development Board (NRDDB)
Surama Village & NRDDB near to Iwokrama

Edward Mc Garrell
Toshao
Chenapau Village near to Kaieteur National Park

Dayne Fredericks
...
Warapoka Village near to Shell Beach Protected Area

James Atkinson
Secretary, Santa Rosa Village Tourism Committee
Santa Rosa Village near to Shell Beach Protected Area

Alphonso King
Tourism coordinator
NRDDB / BHI

Deelnemerslijst

Land	Naam	Contact	Functie	Instelling
Frans-Guyana	Claude Suzanon	claudio.suzanon@wanadoo.fr	Voorzitter	Amazonepark Frans-Guyana
	Arnaud Anselin	en-aanselin@guyane-parcnational.fr	Plaatsvervangend directeur	
	Loïc Massue	loic.massue@guyane-parcnational.fr	Beleidsmedewerker verantwoordelijk voor toerisme	
	Claudia Berthier	claudio.berthier@guyane-parcnational.fr	Beleidsmedewerker communicatie	
	Lucie Mato	L.MATO@conservatoire-du-littoral.fr	Projectmanager	Autoriteit voor behoud van kustgebieden
	Laurent Garnier	l.garnier.pnrg@gmail.com	Beleidsmedewerker behoud voor het Amana Reservaat	Regionaal natuurpark Frans-Guyana
	Thibaut Foch	thibaut.foch@onf.fr	Beleidsmedewerker behoud voor het Mont Grand Matoury Reservaat	Nationaal Bosbeheer
	Viviane Ng Kon Tia	viviane.ngkontia@guyane-amazonie.fr	Beleidsmedewerker verantwoordelijk voor het observatorium voor toerisme en opleiding	Toerisme Comité Frans-Guyana
	Elisabeth Wilicki	Elisabeth.WILICKI@ctguyane.fr	Beleidsmedewerker verantwoordelijk voor duurzame ontwikkeling	Territoriale gemeenschap Frans-Guyana
	Michel Aloike		Toeroperators in upper Maroni (PAG-gebied)	
Frans-Guyana	Severine Champetier	s.champetier@papaichton.fr	Verantwoordelijke Beleidsmedewerker	Gemeente Papaichton
	Leïca Desire	voyagenharmonie@gmail.com	Beleidsmedewerker verantwoordelijk voor ontwikkeling van solidair toerisme	Association Peuple en Harmonie (Vereniging)

	Milena Valbuena	valbuenam@afd.fr	Beleidsmedewerker verantwoordelijk voor bureau Suriname-Guyana	Frans Ontwikkelingsge- nentschap
	Cédric Berton	cedric.beron@ctguyane.fr	Functionaris	Bureau Europese Zaken in Frans- Guyana
	Catherine Guigui	cmguigui2@gmail.com	Tolk Frans-Engels	
Guyana	Raquel Thomas- Caesar	rthomas@iwokrama.org	Directeur, management van hulpbronnen & Training/ Voorzitter raad van bestuur PAC	PAC & Iwokrama International
	Denise Fraser	denisef.pac@gmail.com	Commissaris	Protected Areas Commission
	Odacy Davis	odavis.pac@gmail.com	Plaatsvervangend commissaris	
	Derissa David	derissad.pac@gmail.com	Ranger & Project Assistant	
	Sheenera Sam	shenera.sam@uog.edu.gy	Beleidsmedewerker techniek, Betrokkenheid & contact gemeenschappen	
	Nikita Urquhart	nikitaau.pac@gmail.com	Beleidsmedewerker logistiek	
	Osrick August	oaugust92pac@gmail.com	Boekhouder(+Toerismeboeking en	
	Kamrul Baksh	kamrul@guyanaturism.com	Hoge ambtenaar productontwikkeling en certificering	
Guyana	Michael Patterson	mpatterson@iwokrama.org	Toerismemanager	Iwokrama River Lodge
	Jacqueline Allicock	jacquelineallicock@gmail.com	Toshao - Surama & Voorzitter North Rupununi District Ontwikkelingsraad	Surama Village & NRDDB vlak bij Iwokrama
	Edward Mc Garrell	edwardmgarrell123@gmail.com	Toshao	Chenapau Village vlak bij Kaieteur National Park
	Dayne Fredericks	dane.fredericks92@gmail.com		Warapoka Village vlak bij het beschermd gebied Shell Beach

	James Atkinson	marcusatkinson111@gmail.com	Secretaris, Santa Rosa Village Toerismecommissie	Santa Rosa Village vlak bij het beschermde gebied Shell Beac
	Moonique Williamson	mooniquew9@gmail.com	Rapporteur	
Suriname	Joyce Toelsie	Joyce16toelsie@gmail.com	Inspecteur district secretaris Nickerie	Ministerie regionale ontwikkeling
	Faridy Lila	faridy.lila@minhi.gov.sr	Plaatsvervangend vaste secretaris Toerisme	Ministerie voor handel, industrie en toerisme
	Nadia Ashruf	nadiafarshana@gmail.com	Juridische zaken	
	Santoesha Lachman	santoesha.lachman@gmail.com	PR Coördinator	
	Sebastian Spek	info@warappakreek.com	Vertegenwoordiger MUMA North Commewijne	Cluster Commewijne
	Kaminie Tajib	kaminietajib@gmail.com	Beleidsadviseur/advocaat	Ministerie voor ruimtelijke ordening, land- en bosbeheer
	Damilla Williams	damiew1996@gmail.com	Resortbeheerder bosonderzoek/ Sub-directoraat bosbeheer	
Suriname	Rudewan Sowikromo	rsowikromo@gmail.com	Opleider	
	Roy Ho Tsoi	rhotsoi@gmail.com	Hoofd natuurbehoud Paramaribo	
	Vincent Esajas	tafrabergi@gmail.com	Hoofd beschermde gebieden Beheerder natuurbehoud Paramaribo	
	Ronnie Mangoentaroeno	mangoenbombel72@gmail.com	Jachtopziener/Waarnemend bestuurder BIGI PAN MUMA	
	Ashokkoemar Pherai	nbvoorlichting@gmail.com	Hoofd onderwijs	
	Amernath Jagessar	faya_nitin@hotmail.com	Divisie natuurbehoud Nickerie	

	Katia Delvoye	k.delvoye@act-suriname.org	Interne bestuursfunctionaris	Amazon Conservation Team
	Patricia Van Aerde	patsy@sr.net	Tolk Engels-Nederlands	
REDPARQUES	Carolina Gonzales	carogodel@gmail.com	Ecology and Social Policy	Divisie nationale parken in Colombia
	Kiara Julca	kjulca@sernanp.gob.pe	Specialist functionele eenheid toerismebeheer	SERNANP - Peru